

handling om disse af Ministeren udtalte Grundtanke, og at der strax efter af Thinget blev vedtaget Afslutning af Forhandlingerne. Det kan være urigtigt maaste, at dette er slet, men det enkelte Medlem kan i alt Fald ikke drages til Ansvar derfor. Senere er det blevet mig til Del ved offentlige Stolemøder, som offentlig ere omtalte i Pressen, ogsaa at udtale min bestemte Mening om den høitærede Ministers Foredrag og de Tanker til Omordning af Almueffskolevæsenet, som indeholdtes deri, ligesom det ogsaa er blevet mig til Del tidligere her i Salen, navnlig under Forhandlingen om Stolemøder for nogle Aar tilbage, at udtale min særegne Betragtning om dette Forhold saavel som ellers ogsaa offentlig igennem Pressen, saa at det ikke, selv om mit første Foredrag var saa dunkelt, som den høitærede Minister mente, kan være saa aldeles ubekendt, hvilken Hovedretning jeg hylde. Det kan ikke være ubekendt, at mit Standpunkt er det, at jeg staar paa Fristolens Side, at det er mit Saab, som det virkelig er Gjenstand for mine Bestræbelser i Livet efter Gode at virke hen til dette Maal, at Fristolen kan komme til at blive Regel og Tvangskolen, hvis man ikke vil ophæve den, til at blive Undtagelse, og jeg modsetter mig ethvert Forslag, som jeg tror vil øge Hindringerne herfor. Den høitærede Minister har flere Gange udtalt, at han slet ikke kan komme efter, hvad det er for Forslag, som man saaledes tænker sig skulde komme i Stedet for hans. Jeg har allerede udtalt, at saadanne særdige Forslag, har jeg hverken set eller troet mig i Stand til at fremkomme med. Den høitærede Minister omtalte et Forslag, som det forekommer mig, med særegen Betydning til den Retning, jeg hylde, som om det skulde være det, man vilde ønske at faae fremmet. Jeg har ganske vist set, at der ved et større Stolempde, som var blevet afholdt i Sommer, er blevet drøftet et saadant Forslag men jeg skal indrømme, at den Bog, som den høitærede Minister noget omstændelig omtalte, kjender jeg ikke noget til. Naar det saaledes fremgaar af, hvad jeg har sagt, og vedkjender mig, at jeg ikke paa nogen Maade har været med til at drive den høitærede Minister ind paa den Vej, han her er kommen ind paa, skal jeg blot blot sige et Par Ord til det ærede Medlem for Frederiksberg Amts 2den Valgkreds (L. Larfen), som maaste i dette Dieblit ikke er tilstede, og navnlig sige ham, at et Billede, han forleden brugte, passer ikke, det nemlig, at hvis man ikke vil stemme for Overgangen til 2den Behandling, saa erklærer man sig fallit. Thi hvor man taler om at erklære sig fallit, saa fremkommer Billedet af en eller anden Virksomhed, Forretning, Bedrift eller Bo, som man har staaet i Spidsen for, men nu ser sig nødt til at standse og overgive til Skifterettens eller en anden Magts Behandling. Hvis det ærede Medlem virkelig med

Hensyn til Skolevæsenets Omordning har staaet i Spidsen for en saadan Virksomhed, som den selv at arbejde paa Forslag eller drive Ministeren til at komme med et saadant som dette, saa maa han ganske vist være spillet fallit, thi han erklærede i Slutningen af sit Foredrag, at han ved at stemme for Overgangen slet ikke var i Stand til at se, at han kunde formaa at bringe Noget ud af denne Sag, men han udtalte blot, at maaste nogen Anden kunde være i Stand til at gøre Noget ud af den. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Bry), som heller ikke er tilstede, i hvis Foredrag der ikke var saa lidt, som jeg sjyntes meget godt om, udtalte, at naar der er Tale om Fristolen, var det et Navn, som han mente, at den ikke med Rette kunde hævde sig. Det ærede Medlem tænkte blot paa Modsetningen mellem Betalingskolen og Fristolen, saaledes som den haves i Kjøbstæderne, og det er jo ganske vist, at Fristolen ikke kan hævde sit Navn, hvis der blot tænkes paa Frihed for Betaling, thi der maa bruges ikke ganske saa og smaa Offre derfor, men Grunden til, at den menes at kunne fortjene dette Navn, er, fordi den er bygget paa Frivillighed, fordi man ikke tvinger Nogen ind i den og ikke lader sig tvinge til nogen bestemt Methode eller Maade med Hensyn til Undervisningen deri; det er i det Sele taget den indvire Frihed, Bøgen lægges paa, og det forekommer mig dog nok, at den derved kan fortjene Navnet „fri“; forresten skal jeg ikke strides om Navne. Hvad der er vigtigere, er det store Spørgsmaal, om den Tid virkelig vil komme i Danmark, at den frie Folkeskole kan afløse den tvungne Statskole. Det er dette Spørgsmaal, som bliver besvaret saa forskellig, og som vi ganske vist ikke kunde overbevise hinanden om ved nogensomhelst Forhandling eller Strid derom. Det var med Glæde, jeg forleden hørte de Oplysninger, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holstein Vedreborg) gav med Hensyn til de Lande, hvor der var først Skolevang, og dem, hvor der slet ingen Skolevang er. Det forekommer mig, at selv om, hvad det ikke er mig muligt at bedømme, den høitærede Minister havde Ret i de Rættelser, han gav med Hensyn til det ærede Medlems statistiske Tal, faldt det dog saaledes ud, at Forholdet slet ikke stillede sig ugunstigere i de Lande, hvor der ikke er Skolevang, end paa flere Steder i den Stat, hvor der er den vældigste Skolevang. Det ærede Medlem kunde have anført et Gjempe til. Der er i et af vore bekendte Tidsskrifter for et Aarstid siden fremkommet adskillige Oplysninger om Forholdene i Nordamerika, navnlig i New York; det er en af vore Statsøkonomer, som har undersøgt Forholdene der. Han oplyser, at der, hvor man har haft Skolevang, der har man igjen maattet ophæve den, men den behøves heller ikke, thi der er et saa almindeligt Duffe hos Befolkningen, selv den fattigste Del, om